

دانشگاه پیام نور

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته حقوق بین‌الملل

دانشکده تهران مرکز

گروه علمی حقوق

عنوان پایان نامه :

رابطه صلاحیت جهانی با صلاحیت دیوان کیفری
بین‌المللی

استاد راهنما :

دکتر سید باقر میر عباسی

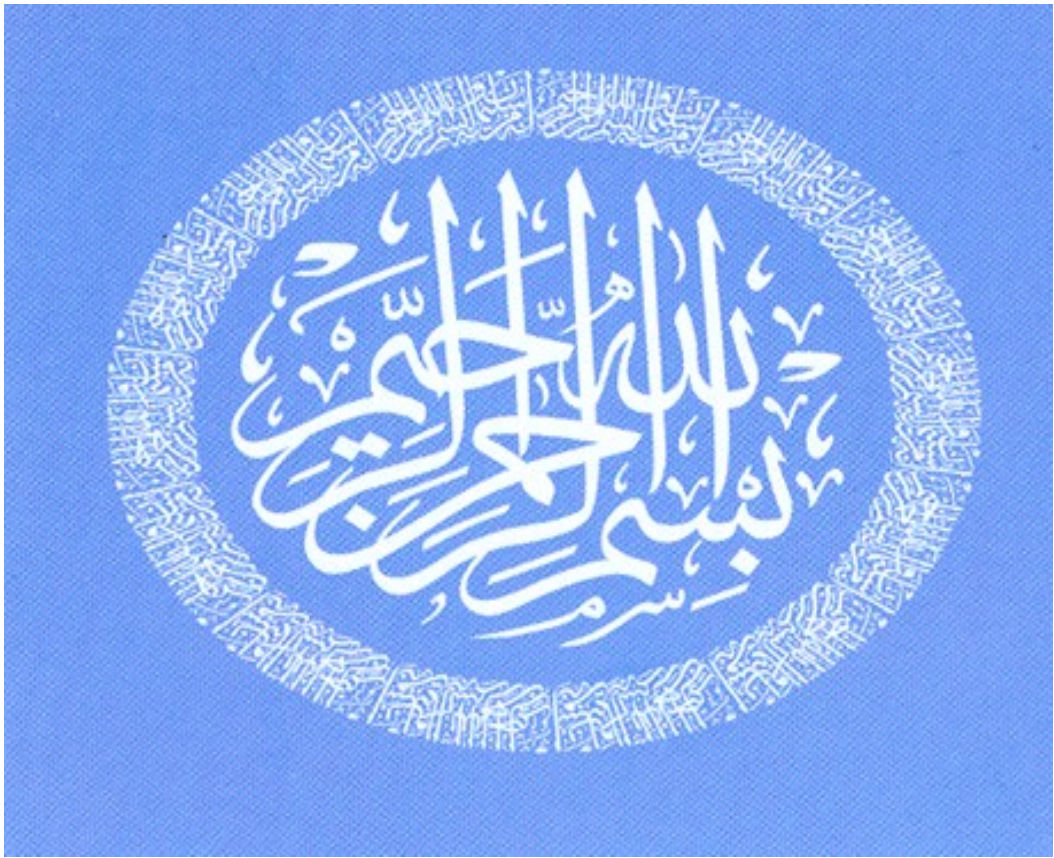
استاد مشاور :

دکتر عباس نظیفی

نگارش:

سیده فاطمه حسینی

ماه ۱۱ و سال ۱۳۸۹

شماره _____
تاریخ _____
پوست _____

مجمع علوم انسانی

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق بین الملل
خانم سیدفاطمه حسینی به شماره دانشجویی ۸۵۷۱۰۲۲۷۳۷
به شماره پروژه: ۵۱۴۱
تحت عنوان: " رابطه صلاحیت جهانی با صلاحیت دیوان کیفری بین المللی "

زمان: شنبه ۱۶/۱۱/۸۹ ساعت: ۱۰/۰۰-۸/۳۰

درجه ارزشیابی: عا

نمره: ۱۹ نوزده
هیات داوران:

اعضاء	مراتبه علمی	نام و نام خانوادگی	داوران
	استاد	دکتر مریحی	۱- استاد راهنما:
		دکتر علی	۲- استاد مشاور:
	استاد	دکتر اکرمی	۳- استاد داور:
	استاد	مهندس محمدی	۵- نماینده تحصیلات تکمیلی:

تهران، خیابان استاد نجف
اللهی، پرسیده به خیابان
گرمخانی، پلاک چهارم
سپید پلاک ۲۲۲
تلفن: ۸۸۸۰۱۰۹۰
فکس: ۸۸۸۹۰۵۲۶
www.tpsa.ac.ir
ensans@tpsna.ac.ir

رابطه صلاحیت جهانی با صلاحیت دیوان کیفری
بین‌المللی

ن والقلم وما یسطرون

از تمامی بزرگواران و اساتیدی که در راه کسب علم مرا یاری نمودند و با تشکر و قدردانی از استاد راهنمای گرانقدر که علاوه بر افتخار شاگردی ایشان، از نظرات ثمربخش و ظریف شان بهره‌مند گردیدم و صبورانه با راهنمایی‌های بی‌دریغ و ارزنده خود به این جانب بهره‌های فراوان رساندند، از استاد مشاور ارجمند که با سخاوت و سعه‌صدر از گنجینه علم خود بخشیدند و از راهنمایی‌های ارزشمند خود دریغ نوزیدند و استاد داور بزرگوار که قبول زحمت نموده برای ختم و ارائه این نوشتار مرا یاری نمودند.

چکیده

دیوان کیفری بین‌المللی جهت مقابله با بی‌کیفر ماندن مرتکبین جنایات بین‌المللی تدبیری تحت عنوان اصل صلاحیت تکمیلی در نظر گرفته است که ماهیت آن متضمن نوعی هماهنگی و پویایی در ساختار قضایی و تقنینی نظام‌های ملی است تا هم دولت‌ها بتوانند اولویت خود را در رسیدگی و تعقیب جرایم بین‌المللی محفوظ دارند و هم به لطف این صلاحیت با کاهلی و عدم تمایل دولت‌ها برخورد شده و مانع از این گردد که نقض‌کنندگان فاحش حقوق بین‌الملل از چنگال عدالت بگریزند.

هرچند در اساسنامه دیوان درباره اصل صلاحیت جهانی دادگاه‌های ملی تصریحی وجود ندارد، اما پیش‌بینی می‌شود که با افزایش تعداد دولت‌هایی که صلاحیت دیوان را پذیرفته‌اند و نیز امکان ارجاع وضعیت از سوی شورای امنیت به دیوان، بی‌رغبتی دولت‌ها در اعمال اصل صلاحیت جهانی نیز کاهش یابد و حدود و ثغور آن اصل در رویه قضایی دیوان معین گردد. در نگاهی فراتر، صلاحیت تکمیلی بر نظام‌های قضایی ملی در رسیدگی به جنایات بین‌المللی دارای آثاری است که زمینه تعدیل موانع و رفع معضلات فراروی اصل صلاحیت جهانی را فراهم می‌آورد. لذا انتظار می‌رود، مقابله با بی‌کیفر ماندن جرایم بین‌المللی، موجب ایجاد و تقویت رابطه‌ای موزون و هماهنگ میان صلاحیت‌های دادگاه‌های ملی و دیوان کیفری بین‌المللی گردد.

کلید واژه‌ها: صلاحیت- صلاحیت جهانی- دیوان- دیوان کیفری بین‌المللی- جرم بین‌المللی- صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی

فهرست مطالب

شماره صفحات	عناوین
۱	طرح تحقیق
	فصل اول- انواع صلاحیت‌های دولتها در برخورد کیفری باجرایم و صلاحیت خاص دیوان
۶	کیفری بین‌المللی
۹	بخش اول- صلاحیت کیفری و انواع آن
۹	مبحث اول- تعریف صلاحیت کیفری
۱۱	مبحث دوم- پیوستگی و رابطه صلاحیت‌های قانونی و قضایی
۱۲	مبحث سوم- صلاحیت کیفری داخلی یا سرزمینی
۱۳	مبحث چهارم- اصل صلاحیت شخصی
۱۳	گفتار اول- صلاحیت شخصی فعال یا مثبت
۱۴	گفتار دوم- صلاحیت شخصی غیرفعال یا منفی
۱۵	مبحث پنجم- اصل صلاحیت واقعی یا حمایتی
۱۶	مبحث ششم- اصل صلاحیت جهانی
۱۷	گفتار اول- تعریف مفهوم صلاحیت جهانی
۲۰	بند اول- مفهوم مضیق
۲۱	بند دوم- مفهوم موسع
۲۱	گفتار دوم- قلمرو مفهوم صلاحیت جهانی
۲۵	مبحث هفتم- خاستگاه و نخستین سوابق اصل صلاحیت جهانی
۲۶	گفتار اول- خاستگاه اصل صلاحیت جهانی
۲۷	گفتار دوم- سیر تاریخی نخستین سوابق اصل صلاحیت جهانی
۲۸	بند اول- راهزنی دریایی
	بند دوم- جنایات جنگی
۳۰	بند سوم- برده داری و تجارت برده

- ۳۲ مبحث هشتم- دلایل و ضرورت‌های وجودی اصل صلاحیت جهانی
- ۳۳ گفتار اول- نظم عمومی بین‌الملل
- ۳۵ گفتار دوم- نظم عمومی کشور محل حضور مرتکب
- ۳۶ گفتار سوم- جلوگیری از مصون ماندن مجرم از مجازات
- ۳۹ گفتار چهارم- اثر بازدارندگی
- ۴۱ مبحث نهم- شرایط لازم برای اجرای صلاحیت جهانی
- ۴۱ گفتار اول- شرط دستگیری متهم
- ۴۳ گفتار دوم- پذیرش اصل مجرمیت دوگانه
- ۴۴ گفتار سوم- وجود شاکی خصوصی برای طرح شکایت
- ۴۵ مبحث دهم- موانع اجرای صلاحیت جهانی
- ۴۵ گفتار اول- فقدان مقررات کامل داخلی
- ۴۶ گفتار دوم- محدودیت در قانونگذاری
- ۴۶ گفتار سوم- مرور زمان
- ۴۷ گفتار چهارم- مصونیت
- ۴۷ گفتار پنجم- افراد مشمول عفو با قوانین داخلی
- ۴۸ گفتار ششم- مشکلات مربوط به ادله
- ۴۹ نتیجه گیری بخش اول از فصل اول
- ۵۰ بخش دوم- صلاحیت در چارجوب اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی
- ۵۲ مبحث اول- سیر تاریخی تاسیس دیوان کیفری بین‌المللی
- ۵۳ گفتار اول- تلاش‌های اولیه مابین سالهای ۱۹۱۹ تا ۱۹۴۵
- ۵۴ گفتار دوم- محاکمات کیفری جنگ جهانی دوم در دادگاه‌های نورنبرگ و توکیو
- ۵۵ گفتار سوم- تهیه اساسنامه یک دادگاه دائمی در کمیسیون حقوق بین‌الملل
- ۵۶ گفتار چهارم- نظم نوین جهانی پس از جنگ سرد (۱۹۹۳-۱۹۹۴)
- ۵۷ گفتار پنجم- تهیه پیش‌نویس اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی (۱۹۹۴-۱۹۹۸)

۵۸	مبحث دوم - صلاحیت ذاتی دیوان کیفری بین‌المللی و انواع آن
۵۹	گفتار اول - صلاحیت رسیدگی به جنایات نسل‌کشی
۶۱	گفتار دوم - صلاحیت رسیدگی به جنایات علیه بشریت
۶۲	گفتار سوم - صلاحیت رسیدگی به جنایت جنگی
۶۵	گفتار چهارم - صلاحیت رسیدگی به تجاوز ارضی
۶۶	مبحث سوم - صلاحیت زمانی
۶۸	مبحث چهارم - صلاحیت سرزمینی
۶۹	مبحث پنجم - صلاحیت شخصی
۷۰	مبحث ششم - صلاحیت تکمیلی
۷۴	نتیجه گیری بخش دوم از فصل اول
۷۶	فصل دوم - صلاحیت تکمیلی دیوان، تضمین کننده ایفای صلاحیت جهانی
۸۰	بخش اول - ماهیت صلاحیت تکمیلی دیوان کیفری بین‌المللی
۸۲	مبحث اول - دیدگاه مخالفان اعطای صلاحیت جهانی به دیوان کیفری بین‌المللی
۸۵	مبحث دوم - دیدگاه موافقان اعطای صلاحیت جهانی به دیوان کیفری بین‌المللی
۸۷	مبحث سوم - تفاوت دیدگاه ناشی از مذاکرات کنفرانس رم با دو نظریه فوق
۸۹	مبحث چهارم - دیدگاه حقوقدانان درباره ماهیت صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی
۹۵	مبحث پنجم - مفهوم دولت دارای صلاحیت از منظر اساسنامه رم
۹۸	گفتار اول - محدود شدن دولتها به اعمال صلاحیتهای سنتی
۱۰۰	گفتار دوم - اعمال صلاحیت جهانی علاوه بر صلاحیتهای مرسوم
۱۰۲	مبحث ششم - مفهوم عدم توانایی و عدم تمایل دولتها از منظر اساسنامه رم
۱۰۷	نتیجه گیری بخش اول از فصل دوم
۱۰۹	بخش دوم - صلاحیت تکمیلی دیوان در برخورد با موانع اعمال صلاحیت جهانی
۱۱۰	مبحث اول - مقایسه صلاحیت جهانی با صلاحیت بین‌المللی
۱۱۲	مبحث دوم - فقدان یا نقص قوانین داخلی و ضرورت ایفای صلاحیت تکمیلی

- گفتار اول- اهمیت وضع قوانین لازم در رابطه با اعمال صلاحیت جهانی ۱۱۴
- گفتار دوم- اهمیت وضع قوانین ملی در رابطه با نظام صلاحیت تکمیلی ۱۱۹
- مبحث سوم- اعطای عفو به مرتکبین جنایات بین‌الملل و نیاز جامعه جهانی به اعمال صلاحیت تکمیلی دیوان ۱۲۲
- مبحث چهارم- عفو در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی ۱۲۳
- مبحث پنجم- حقوق بین‌الملل و الزام دولتها در رسیدگی و صدور حکم نسبت به جرایم مطروحه در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی ۱۲۹
- گفتار اول- در حقوق معاهدات ۱۲۹
- گفتار دوم- در حقوق عرفی ۱۳۲
- مبحث ششم- مرور زمان در آیین دیوان کیفری بین‌المللی ۱۳۸
- مبحث هفتم- عدم مشروعیت مصونیت از مجازات برای مقامات اصلی دولتها در جرایم بین‌المللی ۱۴۴
- گفتار اول- تعریف مصونیت و انواع آن ۱۴۵
- گفتار دوم- اثر ماده ۲۷ بر قوانین داخلی دولتها در مورد مصونیتها ۱۵۱
- گفتار سوم- تعهدات خاص مندرج در ماده ۸۸ اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی ۱۵۴
- مبحث هشتم- چشم انداز صلاحیت جهانی با تاسیس دیوان کیفری بین‌المللی ۱۵۸
- گفتار اول- دکترین رکود اصل صلاحیت جهانی ۱۶۰
- گفتار دوم- دکترین تجدید حیات اصل صلاحیت جهانی ۱۶۳
- نتیجه گیری ۱۶۹
- منابع ۱۷۸

Abstract

International Criminal Court¹ has considered the principle of complementarity in order to face out the perpetrators of International Crimes. The substance of this jurisdiction ensures a kind of harmony and dynamics in judicial and legislative National systems. Considering this point not only, the states can keep their priority towards criminal proceedings and prosecution of the breaches International crimes, but also it is possible to face out those states who are unwilling in exercise criminal justice.

In spite of the fact that there is no specification about universal jurisdiction of National Tribunals in International Criminal Court statute, but it is predicted by increasing of those states who accept the ICC jurisdiction and also the possibility of situation reference from Security Council to ICC, unwillingness of states will decrease in exercise of universal jurisdiction and the limit of this principle determine in judicial procedure.

By higher looking, the complementary principle by impacting on judicial National systems provides a field for modification and extermination of universal jurisdiction obstacles. So it is expected that facing out unpunished International crimes has caused establishment and strengthening a harmonic relationship between National Tribunals and ICC jurisdictions.

Key words:

Jurisdiction- Universal Jurisdiction-Court-International Criminal Court-
International Crime-International Criminal Court Jurisdiction.

دانشگاه پیام نور

Payame Noor University Faculty Tehran Center

نام مرکز

Tehran

Thesis Submitted for the Award of Master of

Arts In International Law

Department of Law

Relationship Between Universal Jurisdiction With The Jurisdiction of International
Criminal Court

By: Seyyed Fatemeh Hosseini

Supervisor: Dr. Seyyed Bagher Mirabbasi

Advisor: Dr. Abbas Nazifi

Month, Year 2011-02

طرح تحقیق

الف- بیان مسئله و سوال‌های تحقیق

واقعیت این است که صلاحیت جهانی بر این فرض مبتنی است که برخی جرایم آن چنان در نظر همه افراد جامعه جهانی قبیح و قابل سرزنش محسوب می‌شوند که مرتکبین آنها را می‌توان دشمن همه ملل دانست و بنابراین هر دولتی حق تعقیب، محاکمه، و مجازات چنین مجرمینی را خواهد داشت.

عرف بین‌الملل نیز با استناد به این اصل، جرایمی از قبیل دزدی دریایی، تجارت برده، جرایم جنگی، جرایم علیه بشریت، نسل‌کشی، نژادپرستی، هواپیماربایی، و گروگان‌گیری را جزء جرایم قابل تعقیب و پیگرد توسط همه دولت‌ها می‌داند.

اما علی‌رغم شناسایی اصل صلاحیت جهانی از سوی جامعه بین‌المللی برای دادگاه‌های داخلی همچنان عاملین و مرتکبین جنایات سنگین ضد حقوق بشری به اقدامات ننگین و ددمنشانه‌ی خود جامه عمل پوشیده و آن‌گونه که باید محاکمه نمی‌شوند، نقض شدید حقوق بشر و حقوق بشردوستانه، وقوع محاصرات مسلحانه و سایر فجایع انسانی در دهه‌های اخیر نشان داد که شناسایی و تضمین موثر حقوق بشر و پاسداری از آرمان‌های انسانی مورد قبول وجدان جمعی جامعه بشری بدون ایجاد مجموعه‌ای منسجم از ارزش‌ها و اصول، قواعد و نهادهای بین‌المللی برای مقابله با این موارد نقض ممکن نبوده به گونه‌ای که در آستانه‌ی هزاره‌ی سوم جامعه بین‌المللی پذیرای تاسیس دیوان کیفری بین‌المللی جهت برقراری عدالت و امنیت می‌شود و باب نوینی با هدف استقرار عدالت کیفری در بعد بین‌المللی به روی جامعه جهانی می‌گشاید.

اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی برای تعقیب و محاکمه جنایتکاران بین‌المللی در ۱۷ ژوئیه ۱۹۹۸ در کنفرانس دیپلماتیک رم به تصویب رسید. این اساسنامه به تایید نمایندگان ۱۲۰ کشور از مجموع ۱۶۰ کشور شرکت کننده در کنفرانس نمایندگان تام‌الاختیار ملل متحد رسید. مانع اصلی تاسیس یک مرجع کیفری بین‌المللی که صلاحیت رسیدگی به جرایم مهم بین‌المللی را داشته باشد، صرف نظر از شرایط سیاسی مربوط به دوران جنگ سرد، نگرانی دولتها از نقض حاکمیت ملی و به طور مشخص جایگزین شدن دیوان به جای محاکم ملی صلاحیتدار بوده است. یکی از مسائل مهم برای تنظیم کنندگان اساسنامه دیوان پر کردن خلاء ناشی از چالش میان حاکمیت ملی و کارکرد دیوان بین‌المللی بود.

لذا دیوان کیفری بین‌المللی در مقدمه اساسنامه خود و در ماده ۱۷ اساسنامه، مکانیزمی برای تکمیلی بودن دیوان طرح کرده است، که تقدم رسیدگی و نه تقدم صلاحیت را مد نظر قرار داده است. با لحاظ تکمیلی بودن صلاحیت این مرجع در رسیدگی به جنایات بین‌المللی جایگاه اصل صلاحیت جهانی و اقدام دادگاه‌های ملی برای تعقیب مرتکبین این جنایات قابل تامل است.

۱- رابطه صلاحیت جهانی با صلاحیت تکمیلی دیوان کیفری بین‌المللی چه نوع رابطه‌ای است؟

۲- با وجود دادگاه‌های داخلی چه نیازی به دیوان کیفری بین‌المللی خواهد بود؟

ب- فرضیات

۱- رابطه صلاحیت جهانی با صلاحیت تکمیلی دیوان کیفری بین‌المللی، رابطه عموم و خصوص مطلق است.

۲- با وجود دادگاه‌های داخلی به دلیل آن‌که موانعی در کار رسیدگی آن‌ها می‌باشد، باید در آن موارد دیوان کیفری بین‌المللی نقش فعال در تعقیب مجرمین بین‌المللی داشته باشد. لذا به نظر می‌رسد دیوان

کیفری بین‌المللی جایگزین صلاحیت جهانی دادگاه‌های داخلی نیست، بلکه همزیستی این دو صلاحیت به برقراری عدالت در سطح جامعه بین‌المللی و برطرف کردن موانع پیش رو و مجازات کرده مرتکبین بین‌المللی می‌انجامد.

ج- پیشینه تحقیق

در بررسی‌های صورت گرفته از میان کتب و مقالات داخلی و خارجی نوشتاری که تحت عنوان مذکور به این مطلب پرداخته باشد، یافت نشده است؛ اما در ارتباط با هر یک از صلاحیت‌ها به طور مجزا هم مقالات و هم پایان‌نامه در دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری موجود است که می‌توان به رساله خانم سهیلا حامد با موضوع صلاحیت جهانی، آقای دکتر فضل‌الله فروغی با عنوان اصل صلاحیت جهانی در حقوق داخلی و بین‌المللی، و همین‌طور به رساله آقای محسن بهاروند با موضوع بی‌کیفری و حقوق بین‌الملل، مقالاتی چون موانع احای بی‌کیفری از مجموعه مقالات همایش سازمان ملل متحد در مقابله با بی‌کیفری، و سایر مقالات به زبان انگلیسی اشاره کرد، که در انجام این تحقیق از آن‌ها بهره برده‌ام. اما آنچه در این نوشتار ارائه می‌گردد مجموعه‌ای از تبیین رابطه این دو صلاحیت از منظر حقوقدانان و همچنین وجوه افتراق و اشتراک آن‌ها و جایگاه صلاحیت جهانی در اساسنامه دیوان می‌باشد.

د- روش تحقیق

از روش کتابخانه‌ای و با بهره‌گیری از اسناد بین‌المللی است که به طریق فیش‌برداری از کتب و اسناد بین‌المللی توفیق نگارش آن حاصل شده است و در پی آن تحلیل مطالب و اسناد را در پی داشته است. همچنین علاوه بر آن، با استفاده از اسناد و منابع موجود در اینترنت سعی شده به غنای این پژوهش افزوده شود.

ه - هدف تحقیق

شناخت چگونگی رابطه میان صلاحیت جهانی و صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی، بررسی جایگاه صلاحیت جهانی دادگاه‌های ملی از منظر اساسنامه و چگونگی نحوه اعمال این صلاحیت با توجه به مواد اساسنامه‌ی دیوان که بتواند به کاربرد صلاحیت جهانی توسط دولت‌ها و همین‌طور تشویق آن‌ها برای الحاق به دیوان بیانجامد.

و- انگیزه تحقیق

ارتکاب اعمالی چون قتل، کشتار، جنایات جنگی، برده‌داری، و... نفرت و انزجار تمامی انسان‌ها را بر می‌انگیزد، طوری که مجازات مرتکبین این نوع اعمال به یک ارزش بین‌المللی تبدیل شده و از سوی همه انسان‌ها مورد پذیرش قرار گرفته است. از این رهگذر است که دولت‌ها برای عمل به اصول اخلاقی و اجرای عدالت باید اقدام به محاکمه مجرمان و جنایتکاران نمایند و یا لاقلاً معتقد به محاکمه آنان باشند.

چنین به نظر می‌رسد که به دلیل محدودیت‌های ناشی از اعمال صلاحیت سرزمینی، واقعی و شخصی، توسل به صلاحیت جهانی تنها محلی خواهد بود که بر اساس آن مجرمین مهم بین‌المللی بدون مجازات باقی نمانند. به واقع آرمان هر انسانی است که دشمنان بشریت بی‌مجازات باقی نمانند.

ز- سازمان‌دهی

این تحقیق در دو فصل ارائه گردیده است: فصل اول: این فصل با عنوان "انواع صلاحیت‌های دولت‌ها در برخورد کیفری با جرایم و صلاحیت خاص دیوان کیفری بین‌المللی" طی دو بخش در بخش اول به موضوع "صلاحیت کیفری

و انواع آن" و در بخش دوم به موضوع "صلاحیت در چارچوب اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی" پرداخته است. فصل دوم: در این فصل تحت عنوان "صلاحیت تکمیلی دیوان ، تضمین کننده ایفای صلاحیت جهانی " به تبیین رابطه میان این دو صلاحیت پرداخته شده است که بخش اول آن با عنوان "ماهیت صلاحیت تکمیلی دیوان کیفری بین‌المللی" به چگونگی این رابطه می‌پردازد و بخش دوم با عنوان "صلاحیت تکمیلی دیوان در برخورد با موانع اعمال صلاحیت جهانی" به بررسی نقش صلاحیت تکمیلی دیوان بر صلاحیت جهانی نظر دارد. نتیجه‌گیری: در نهایت نیز جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از مباحث مطروحه بیان می‌گردد.

فصل اول

انواع صلاحیت‌های دولتها در برخورد کیفری با جرایم
و صلاحیت خاص دیوان کیفری بین المللی

برای آنکه قانون در مورد تمام مرتکبین جرایم بین المللی اجرا شود، دولت ها نه تنها به قوانین، خواه قوانین مصوب قوه مقننه و یا مقررات قانونی برآمده از آرای محاکم در خصوص مجازات آن جرایم، نیاز دارند، بلکه محتاج مقررات حقوقی هستند که دادگاه ها را به تعقیب و مجازات مرتکبین ادعایی مجاز می کند. این مقررات حقوقی به دادگاه های هر دولت اختیار می دهد در صورتی که تخلف، مرتکب مورد ادعا، یا قربانی به نحوی با آن دولت ارتباط داشته باشند، اقدام به تعقیب موضوع نمایند. دولت ها نیز معمولاً مرتکبین جرایم بین المللی را بر مبنای چهار اصل در دادگاه های خود به محاکمه می کشانند: اصل سرزمینی بودن (جرم در سرزمین آن دولت به وقوع پیوسته است)، اصل تابعیت مجنی علیه (قربانی تبعه دولت رسیدگی کننده به دعوی است)، یا اصل تابعیت مرتکب (مرتکب تبعه دولت رسیدگی کننده به دعوی است) و اصل حمایت از منافع ملی که در آن دادگاه ها در مورد جرایمی که اتباع آن ها یا بیگانگان در خارج از کشور مرتکب می شوند و آن جرایم منافع ملی آن دولت را به مخاطره می اندازد صلاحیت رسیدگی دارند، و در آخر صلاحیت جهانی که به موجب آن هر دولتی مختار است که مرتکبین جرایم بین المللی را به محاکمه بکشاند.

اما برخی از حقوقدانان مهمترین اصول تعیین کننده صلاحیت کیفری را در پنج دسته معرفی می نمایند: اصل صلاحیت سرزمینی، و اصول صلاحیت فراسرزمینی شامل اصل صلاحیت شخصی (اعم از صلاحیت شخصی فعال و صلاحیت شخصی منفعل)، اصل صلاحیت واقعی، اصل صلاحیت جهانی و صلاحیت های تکمیلی (صلاحیت های ایجاد شده با تغییر شرایط مربوط به یکی از اصول صلاحیت).^۱

هرچند که بایستی به اصول صلاحیت کیفری مذکور که برغم بین المللی بودن از نظر موضوع، متعلق به یک دادگاه ملی است، صلاحیت کیفری بین المللی مراجعی چون

---

^۱ علی خالقی، ۱۳۸۸، جستارهایی از حقوق جزای بین الملل، موسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، تهران، چاپ اول، صص ۲۷-۴۶.

دیوان کیفری بین المللی که از نظر مرجع صلاحیت دار بین المللی محسوب می شود را نیز اضافه نمود.

در این بخش ابتدا به تعریف مفهوم صلاحیت و صلاحیت کیفری پرداخته، سپس انواع صلاحیت کیفری مطرح شده است. از آن جا که نقطه عطف این پایان نامه صلاحیت جهانی است لذا ذکر تعاریف حقوقدانان از این صلاحیت، قلمرو و تحول مفهوم آن، پیشینه و تاریخ تحولات آن، دلایل و ضرورتها و شرایط و موانع اجرای این اصل به ترتیب طی مباحث و گفتارهای بخش اول لحاظ شده است. سپس در بخش دوم روند تاسیس دیوان کیفری بین المللی و مباحث مربوط به حدود صلاحیت های این دیوان در چارچوب اساسنامه ی آن مورد مذاقه قرار گرفته است.